

Els racons més emblemàtics del poble

EL PORTAL DE SANTA MARIA

Si ens situem davant del portal, a la part dreta observem una placa commemorativa que recorda la fundació del poble el s. XI (carta de població de 1043). Estava situat entre dues torres de la muralla: la del Gomà, a l'esquerra i la de Ferrer, on avui hi ha la Casa de Cultura. Passat el Portal, a l'esquerra, ens queda el carreró de les Voltes del Gomà, amb porxo i sense sortida.

LA PLAÇA MAJOR

La plaça és un lloc molt típic; de forma irregular, amb raconades, porxos i arcades de pedra. S'estructurà d'aquesta manera a mitjans del s. XIV, quan Conesa ja era una Vila (1260) i disposava del privilegi de fer-hi mercat setmanal els dimecres. La plaça porxada servia per a fer-hi el mercat en dies de pluja o mal temps. Al voltant d'aquesta hi havia la Ferreria, el Forn de Pa i la Carnisseria Comunal, el Casal dels Montpaó i l'Església de Santa Maria. Ara també hi ha l'edifici del Sindicat Agrícola.

L'ESGLÉSIA

Portal d'entrada, entre romànic i gòtic rural, s'acabà el 1341. Mare de Deu asseguda esculpida en la mateixa pedra clau de volta, envoltada de dos àngels drets damunt de dos caps que surten de la volta (es creu que podrien ser el mestre d'obres i el seu picapedrer).

Interior de l'església d'estil gòtic (1335-1347). De 19 x 9,5 metres. Dirigí la construcció el mestre d'obres Guillem Pedrola de Guimerà. Inicialment era previst construir tres voltes de creu, però és quedà en dues i per això resta inacabada per la part del cor. En la primera volta es pot veure la Mare de Deu i el Fill, i en la segona les quatre barres de la confederació catalano-argonesa.

L'any 1622, l'Abat Josep de Barberà, amic de Francesc Garcia (poeta i rector de Vallfogona), va fer construir el cor amb una volta el·líptica molt plana. La barana llarga, restaurada el 2008, esta ara acompanyada d'una de nova que substitueix una volta de guix que cobria l'escala de pujada.

Passada la Guerra dels Segadors (1640-1652) es muntà un retaule renaixentista barroc de fusta que presidí l'altar fins el 1936.

La Capella del Santíssim s'aixecà el 1812 (on abans hi havia el cementiri, traslladat fora muralla el 1724), d'estil renaixentista modernista amb cúpula i cimbori i restaurada el 2001.

CAL GALLARD (Antiga Casa Delmera)

La família Montpaó era la propietària d'un gran casal en el s. XII. El primer document d'aquest casal es del 1179

L'any 1287 l'adquirí el Monestir de Santes Creus. Fra Jeroni Contijoch, enterrat a la Sala Capitular, (1520-1593), fill de Conesa i Abat de Santes Creus aixecà una nova residència pels monjos. Les obres s'inauguraren l'octubre de 1569 segons data en una pedra de la façana.

A la façana, d'estil renaixentista, destaquen dos escuts de Santes Creus i dos de l'Abat Jeroni Contijoch.

Avui, d'us particular, conserva a la planta baixa un joc d'arcades de diferents èpoques. De la planta noble destacar la gran sala menjador, amb teginat de bigues i motlures al sostre, festejadors a les finestres, l'oratori i l'alcova.

SINDICAT AGRICOLA

Aquest edifici fou construït (1920-1921) pel 64 socis que en el primer moment entraren a formar part del Sindicat. L'altra meitat del poble tenia com a local social el baixos de cal Favó, al Pati.

Es va construir en el lloc que ocupaven uns corrals, si ve es de destacar que s'allarga uns 3 metres cap a la plaça.

CASA LA VILA, EL FORN DE PA I EL MUSEU DE LA VIDA RURAL

Casa la Vila nova (la vella estava situada al carrer Major) construïda damunt del que fou durant segles el forn de la vila.

El primer escrit del forn data de l'any 1340. Va ser de propietat privada fins el 1746 que passà a ser comunal. Va funcionar fins el 1924.

Museu El Forn de Pa. Als anys 70, un cop acabada la restauració de tot l'edifici es muntà un petita mostra d'estris de la vida rural, amb aportacions dels veïns del poble. Avui forma part de la guia dels museus de Catalunya.

CALL JUEU O CARRER D'EN RAVALLA

Carreró sense sortida que es construï a finals del s. XIV on s'hi establiren 10 famílies de jueus que l'any 1390 el rei Joan I, el Gentil, atorgà a Conesa.

Els jueus es dedicaven al sector serveis. Això vol dir que per Conesa fou un privilegi disposar de 10 famílies dedicades a aquest sector. Bàsicament tenien oficis artesans: Ferrer, fuster, apicultor, sastre, carnisser, sabater, carboner, taverner.... Avui encara trobem cases que conserven aquests noms.

EL CASTELL

Situat en el punt més alt del poble hi havia el castell. No en queden restes ni tenim cap informació que ens doni una idea de la seva forma. Segurament començà sent una torre de vigia i poc a poc s'hi anaren construint cases al seu voltant. Possiblement a mitjans s. XII ja hi havia una zona fortificada.

FONT VELLA

Damunt d'una font inferior a la que es podia arribar baixant 12 esglaons i en forma de gruta, s'hi construï el 1917 la font que avui podem veure. S'està estudiant la possibilitat de recuperar-la aprofitant les obres de millora de serveis i carrers, prevista pel 2010-2011.

L'aiguat de Santa Tecla, 23/9/1874 arribà fins al nivell marcat a la paret. Hi morí un jove de ca la Escarola, que dormia a la "pallisseta" (lloc al costat de l'estable on es guardava la palla pels animals).

PORTAL REIAL O DE SANT ANTONI

Sembla que és construï a mitjans del s. XII i durant dos segles fou l'única entrada al poble. L'escut de pedra amb les quatre barres a la part superior del portal s'hi munta l'any 1385, com a reivindicació dels conesins a dependre de la jurisdicció reial. Durant molts anys el poble de Conesa va estar enfrontat a Santes Creus per aquesta raó.

SAFAREIG

Construïts a començament dels anys 50 del segle passat reben l'aigua de l'antiga Font Vella. La font soterrada. L'any 2000 es netejaren i s'hi munta una teulada nova. La restauració definitiva es de l'any 2009.

CREU DE TERME

Important monument de pedra, d'una bellesa admirable; un esglaonat de peu i una gran pedra amb forat central que serveix de base a un peu octogonal de 8 metres d'alçada en una sola peça.

Dalt de tot hi és afegit un grup escultòric, en no gaire bon estat, on hi combinen escuts i figures humanes.

S'en desconeix la data, però es creu que fou aixecada cap al 1400.

S'està estudiant fer-hi una restauració.

ERMITA-HOSPITAL DE SANT ANTONI

Ja fa uns quants anys que una colla de voluntaris van buidar les escombraries de l'interior, acumulades durant molts anys, s'endreçà el terra i és reforçà la façana. No ha estat aquesta la primera actuació. Fins fa poc es creia aixecada el 1397, però en un estudi recent es trobà documentada 100 anys abans: el 1297. Així doncs podem assegurar que la data escrita a la pedra es d'una restauració.

Inicialment aixecada com a església, es creu que s'utilitzava d'hospital, fora muralla, en èpoques de pestes i malalties contagioses.

MURALLA I RIU

En alguns trams encara es pot distingir perfectament l'antiga muralla: merlets a la part alta de les cases i petites obertures i espitlleres a les parets. El pas del temps i les necessitats actuals han fet que algunes façanes tinguin ara finestrals i entrades grans per vehicles.

El 17 de novembre de 2001 el President de la Generalitat, Sr. Jordi Pujol, va inaugurar les obres de canalització del riu i el vial que es construï en l'espai que queda entre el riu i les cases. Aquesta obra permet ara donar la volta a tot el poble seguin la muralla.

CA LA ESCAROLA

Façana modernista aixecada pels anys 1919-1920. Com es pot observar es l'afegit d'una galeria a l'antiga façana. S'en desconeix l'autor.

HORT DELS FRARES

Durant la seva estada, el monjos de Santes Creus conreaven un gran hort que ara podem veure partit en dos. La separació es produí en comprar i repartir l'antiga hisenda dels monjos entre dues cases, Cal Gallard i cal Marquet.

CAMPANAR I RACÓ DEL MOSSÈN

Campanar d'estil neo-romànic que és començà a aixecar el 1399 pel picapedrer de Montblanc Pere Cirol. Té 28 metres d'alçada, 4 espadanyes-finestrals per les campanes i acabat amb merlets que li donen un aire de fortificació. Si puja, des de l'interior de l'església, per una escala de cargol en pedra picada de 125 esglaons. L'any 1423 fou col·locada la primera campana. Creiem que es la mateixa que amb la inscripció, "Te Deu laudamus" esta muntada a l'espadanya de ponent.

Racó del Mossèn, placeta a tocar del campanar on si pot veure una estela funerària muntada com a creu de terme.